

ע"פ 3706/15 - המערער: נדאל טובאסי נגד המשיבה: מדינת ישראל

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 3706/15

לפני: כבוד השופט ס' ג'וראן

כבוד השופט ח' מלצר

כבוד השופטת ע' ברון

המערער: נדאל טובאסי

נגד

המשיבה: מדינת ישראל

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים מיום 15.4.2015 בת"פ 16329-01-13 שניתן על ידי כבוד השופטת שירלי רנר

תאריך הישיבה: ו' באדר ב' התשע"ו (16.3.2016)

בשם המערער: עו"ד עאטף פרחאט

בשם המשיבה: עו"ד מורן פולמן

פסק-דין

עמוד 1

השופט ס' ג'ובראן:

1. לפנינו ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים (השופטת ש' רנר) בת"פ 16329-01-13 מיום 15.4.2015, במסגרתו הושת על המערער עונש של 42 חודשי מאסר בפועל; 8 חודשי מאסר על תנאי למשך שלוש שנים שלא יעבור עבירה לפי סימן ז' לפרק י' לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: חוק העונשין), או סיוע לעבירה זו; וחילוט מוניתו שנתפסה.

כתב האישום

2. המערער הורשע על יסוד הודאתו במסגרת הסדר טיעון בכתב אישום המתוקן בשנית, בשתי עבירות של סיוע לחטיפה לשם רצח או סחיטה, לפי סעיף 372 בצירוף סעיף 31 לחוק העונשין.

בתקופה הרלבנטית לכתב האישום ובמהלך כשנתיים עובר להגשתו, התרחשו בסיני חטיפות של אזרחים סודנים ואריתראים על ידי כנופיות של בדואים, וזאת במטרה לסחוט כספים מבני משפחתם וחבריהם השוהים בישראל תמורת שחרורם (להלן: קרובי החטופים). החוטפים הוחזקו בתנאי שבי קשים ואוימו כי יוצאו להורג אם לא ישולמו דמי כופר עבורם. על פי עובדות האישום הראשון, בעקבות חטיפת אישה וגבר ודרישה לדמי כופר בסך 80,000 דולר, נשלח המערער - על ידי אדם המכונה "אבו אברהים" המתגורר בעזה (להלן: אבו אברהים) - להיפגש עם קרוב של החטופים כדי לגבות ממנו את התשלום. במהלך חודש נובמבר 2012, המערער נפגש עם הקרוב בארבע הזדמנויות שונות וקיבל ממנו בכל פעם סך של 20,000 דולר, אותם העביר לאבו אברהים. על פי האישום השני, בעקבות חטיפת גבר ודרישה לדמי כופר בסך 40,000 דולר, המערער נפגש עם קרוב החטוף בשתי הזדמנויות שונות, וקיבל ממנו בפגישה הראשונה סך של 17,000 דולר אותם העביר לאבו אברהים; ובפגישה השנייה סך של 23,000 דולר אשר נתפסו עליו בעת מעצרו.

גזר הדין של בית המשפט המחוזי

3. ביום 15.4.2015 גזר בית המשפט המחוזי את דינו של המערער. בגזר דינו, בית המשפט עמד על הערך המוגן שנפגע מביצוע העבירה ועל מידת הפגיעה בו, על הנסיבות הקשורות בביצוע העבירה ועל מדיניות הענישה הראויה. תחילה, בית המשפט המחוזי קבע כי הערך המוגן העיקרי אשר נפגע מהמעשים הוא הערך העליון של חיי אדם, וכי ערך זה נפגע באופן מהותי. באשר לנסיבות הקשורות בביצוע העבירה, בית המשפט המחוזי התחשב בכך שהמערער לא היה שותף לתכנון שקדם לעבירה העיקרית; לא עמד בקשר ישיר עם החוטפים; ולא היה מודע לתכלית הכספים, אלא רק לאחר שבוצעו מצדו שתי העברות הכספים הראשונות, ומנגד כי יתר העברות הכספים בוצעו עת המערער היה מודע לתכליתן; וכי מדובר בסכומים גבוהים, אף שהרווח שהפיק מהסיוע לא היה גבוה. כן צוין כי נוכח מידת הפגיעה בקורבנות, גם נטילת חלק שולי במעשה היא חמורה. באשר למדיניות הענישה הנהוגה, בית המשפט המחוזי בחן את הענישה בעבירות שעניין חטיפה לשם סחיטה וסיוע לחטיפה לשם סחיטה, אשר התקיימו בהן נסיבות דומות לעניין שלפנינו, וקבע כי מתחם העונש ההולם נע בין שנה ל-5 שנות מאסר בגין כל אישום. יצוין, כי אף שבית המשפט המחוזי קבע לכל אישום מתחם עונש נפרד, בית המשפט ראה לנכון לגזור על המערער עונש כולל.

4. בקביעת העונש המתאים למערער, בית המשפט המחוזי התייחס לנסיבותיו האישיות של המערער, שאין קשורות לביצוע העבירה. בית המשפט המחוזי עמד על מצבו המשפחתי של המערער; גילו; עברו הפלילי הנקי והעובדה שעד כה קיים אורח חיים נורמטיבי; הודאתו במיוחס לו ולקיחת אחריות מצידו; והתרשמות שירות המבחן כי הוא חש חרטה רבה ובושה על מעשיו. עם זאת, בית המשפט המחוזי מצא כי המערער לא הונע מתוך מצוקה כלכלית או אחרת, אלא פעל מתוך אדישות לגורלם של החטופים. נוכח נסיבות אלה, בית המשפט המחוזי גזר את עונשו של המערער כמפורט בפסקה 1 לעיל.

תסקיר שירות המבחן

5. ביום 14.3.2016 הוגש תסקיר שירות מבחן משלים בעניינו של המערער, ובו צוין כי התסקיר מבוסס על פגישה שנערכה עם המערער טרם החל את מאסרו. מהתסקיר עולה כי המערער מודע לבעייתיות בהתנהגותו ולנזק שנגרם בעקבות מעשיו, וכן לכך שעליו לשאת בתוצאות המעשים. התרשמות שירות המבחן היא כי המערער חש חרטה כנה על מעשיו, וכי ההליכים המשפטיים מהווים עבורו גורם מרתיע ומטלטל. כן צוין בתסקיר כי המערער נקלט בכלא ניצן ביום 10.1.2016, וכי מדיווח שקיבלו מגורמי הטיפול בבית הסוהר – עולה כי המערער משולב במסגרת תעסוקתית ובטיפול קבוצתי, וכי להערכת גורמי הטיפול המערער משתף פעולה ואינו בעל דפוסי עבריינות בולטים.

נימוקי הערעור ותשובת המשיבה

6. בערעורו, המערער טוען כי בית המשפט המחוזי לא שקל כראוי את הנסיבות לקולה בעניינו, והטיל עליו עונש מחמיר יתר על המידה. לשיטתו, מתחם העונש שנקבע חורג לחומרה מעקרון ההלימה, וזאת משלושה טעמים עיקריים: ראשית, המערער סבור כי לא היה מקום לקבוע שני מתחמי ענישה נפרדים עבור כל אישום, שכן, לשיטתו, שתי העבירות בהן הורשע מהוות "אירוע אחד". שנית, המערער גורס כי בית המשפט המחוזי שגה בקביעת שני מתחמי ענישה זהים, אף ששני האירועים שונים בטיבם. שלישית, המערער טוען כי מתחמי הענישה שנקבעו אינם תואמים את הנסיבות המקלות המשמעותיות שמתקיימות בעניינו, ובעיקר את העובדה שלא היה מודע לחומרת מעשי החטיפה ולמידת הפגיעה בקורבנות בזמן ביצוע העבירות. על כן, לדעתו, בית המשפט המחוזי טעה עת זקף לחובתו את חומרת העבירה כשלעצמה. לביסוס טענתו, המערער מדגיש כי הורשע בעבירת סיוע – להבדיל משותפות לביצוע עבירה. כמו כן, לעמדתו, בית המשפט המחוזי שגה בקביעת מדיניות הענישה הנוהגת, וזאת מאחר שלא ייחס את המשקל הראוי להבדלים בין נסיבותיו לבין הפסיקה עליה הסתמך בהכרעתו, והתעלם מפסקי הדין אליהם הפנה במסגרת טיעוניו לעונש. בנוסף, המערער מפנה למספר פסקי דין בהם הוטל עונש דומה אף שנסיבותיהם חמורות בהרבה מנסיבותיו שלו, אשר לשיטתו מלמדים כי העונש שהוטל עליו חמור משמעותית מהראוי.

7. עוד סבור המערער כי היה מקום לקבוע את עונשו ברף התחתון של המתחם, באשר מתקיימים בעניינו רובם של השיקולים לקולה המנויים במסגרת סעיף 40א לחוק העונשין, וביניהם: נטילת אחריות על מעשיו, הודאתו, והחרטה הכנה שהביע; עברו הפלילי הנקי והעובדה שמדובר במעידה ראשונה; נכונותו לפצות את נפגעי העבירה והאמפתיה שחש כלפיהם; הפגיעה של עונש המאסר בו ובמשפחתו; ואף סכום הכסף הזעום אותו קיבל עבור מעשיו.

8. לבסוף, המערער מפנה לתסקיר שירות המבחן שהוגש אודותיו, ועומד על כך שמאז מעורבותו בעבירות בהן הורשע – לפני למעלה משנתיים וחצי – הוכיח כי הצליח לשקם את חייו; לחזור לעבודה מסודרת; ואף למלא תפקיד

ניהולי במסגרת עבודתו החדשה. על כן, לדידו, היה על בית המשפט המחוזי לחרוג לקולה ממתחם הענישה אותו קבע בנימוק של שיקום, וזאת לנוכח השיקום המוכח שעבר, והסבירות הגבוהה כי ימשיך בתהליך השיקום גם לאחר סיום ההליך המשפטי.

9. מאידך, המשיבה טוענת כי יש לדחות את הערעור. תחילה, המשיבה עומדת על חומרת מעשיו של המערער, אשר לדידה נגזרים מחומרת המעשים אשר סייע לביצועם, ומדגישה כי אלו לא נבעו מתוך מצוקה כלכלית ולא הופסקו גם לאחר שנודע לו כי המדובר בכספי כופר. המשיבה מפנה גם להמלצת שירות המבחן על מאסר בפועל, ומדגישה את חשיבותה של המלחמה בסחר בבני אדם, אשר מחייבת, לשיטתה, מתן משקל משמעותי לאלמנט ההרתעה בגזירת העונש. לבסוף, המשיבה מטעימה כי פעולותיו של המערער נעשו כאשר הוא מודע ל"מערכת החטיפות" של אלו המבקשים להיכנס לישראל. על כן, לטענתה, העונש שהושת על המערער הוא ראוי ומאזן בין כל השיקולים הרלבנטיים, ואין לסטות ממנו.

דיון והכרעה

10. הלכה ידועה היא שלא בנקל תתערב ערכאת הערעור בעונש אותו גזרה הערכאה הדיונית, וכי ההתערבות שמורה לאותם מקרים חריגים בהם נפלה טעות מהותית בגזר הדין, או כאשר העונש שנגזר חורג במידה קיצונית ממדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים (ראו: ע"פ 8280/15 גולאני נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (28.3.2016); ע"פ 1072/15 שייניס נ' מדינת ישראל, פסקה 41 (10.11.2015)). לאחר עיון בגזר דינו של בית המשפט המחוזי ובנימוקי הערעור, ולאחר שמיעת הצדדים בפנינו, הגענו למסקנה כי המקרה שלפנינו אינו נמנה על אותם מקרים חריגים המצדיקים התערבות, כפי שיובהר להלן.

11. הרקע למעשיו של המערער ייחודי בחומרתו ומעורר שאט נפש. בית משפט זה עמד לא אחת על האכזריות הרבה של מעשי החטיפה שהתרחשו בסיני, אשר נעשו תוך שימוש באלימות, מעשי אונס, ועינויים קשים במהלך שבתם של החטופים בשבי (ראו: ע"פ 640/15 אלקרינאוי נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (24.8.2014) (להלן: עניין אלקרינאוי); ע"פ 4111/14 קורד נ' מדינת ישראל, פסקה 78 (20.8.2015) (להלן: עניין קורד)). אחר החטיפה, החוטפים היו יוצרים קשר עם קרוב של החטוף, נותנים לו לשוחח עם החטוף ולשמוע את סבלו, ותמורת שחרורו דורשים סכומי עתק בדולרים. בשלב זה נכנס לתמונה המערער, אשר פעל כצינור להעברת הכספים בין קרובי החטופים בישראל לבין החוטפים בסיני. למותר לציין, כי אלו שנפלו קרבן לסחיטה נמנים עם אוכלוסייה מוחלשת, דלת אמצעים ומפוחדת, המצויה בשולי-שוליה של החברה.

12. כאמור, המערער לא נטל חלק במעשים הנפשעים עצמם, אך הוא הושיט סיוע לביצוע עבירות החטיפה על ידי גביית הכספים מקרובי החטופים. כידוע, עונשו של המסייע אינו מושפע אך מחומרת העבירה המוגמרת – חמורה ככל שתהא – ויש לייחס משקל למאפייני הסיוע עצמו (ע"פ 1438/14 בראזי נ' מדינת ישראל, פסקה 8 (26.3.2014)). בענייננו, המערער הוא שנפגש עם קרובי החטופים, תוך שהוא מודע – למצער מהפגישה השלישית – לסיבה בגינה הם מעבירים לחזקתו את מיטב כספם. חרף זאת, המערער המשיך לבצע את האמור פעם אחר פעם תוך הפגנת אדישות לגורלם של מי מהקורבנות. על כן, משידע על היות מעשיו משתלבים בפעולות החטיפה, יש להחזיקו כמי שעודד את החוטפים להמשיך ולחטוף (ראו: עניין קורד, פסקה 104). יתרה מכך, במעשיו, המערער סייע באופן ממשי וחיוני לעבירה המוגמרת, באשר גביית הכספים עצמה היא שמניעה את הגלגלים של המערכת המשומנת הזו ומאפשרת

למנגנון הפלילי כולו לעבוד (ראו: עניין אלקרינאוי, פסקה 8). בהתחשב בדברים האמורים, לא מצאנו להתערב במתחמי העונש שקבע בית המשפט המחוזי – אשר, כזכור, הועמדו על בין שנה ל-5 שנות מאסר בפועל לכל אישום. בהקשר זה יצוין, כי לא ראינו גם לקבל את טענת המערער לפיה היה מקום לשפוט את מעשיו כ"אירוע אחד". הלכה היא שאין בסיווג האירועים כשלעצמו כדי להצדיק את התערבותנו, אלא העונש שהוטל בסופו של יום (ע"פ 2420/15 אבטליון נ' מדינת ישראל, פסקאות 16-17 (29.11.2015)) – והרי שבענייננו, ממילא העונש שהושת על המערער נמצא בטווח של מתחם עונש בודד.

13. כמו כן, אנו סבורים כי העונש שהושת על המערער בתוך המתחם הוא ראוי, ולבטח אינו חריג באופן המצדיק את התערבותנו. בית המשפט המחוזי העניק משקל הולם לנסיבות לקולה הנזקפות לזכותו של המערער, תוך מתן התייחסות רחבה לנסיבותיו האישיות, ובכללן: מצבו המשפחתי, העדר עבר פלילי, הודייתו, נטילת אחריות על מעשיו, וכן התרשמותו של שירות המבחן ממנו. בנוסף, בית המשפט המחוזי התייחס לתועלת הכספית הזעומה שהפיק המערער מהעברת הכספים, ועל כן נמנע מלהטיל עליו חיובים כספיים. בעניין זה יוער, כי יש לדחות את טענת המערער לפיה יש לראות בתשלום הנמוך שקיבל משום נסיבה לקולה, וזאת בעיקר נוכח הודאתו כי המניע למעשיו היה בצע כסף.

14. לבסוף, אין בידינו לקבל גם את טענת המערער, לפיה היה על בית המשפט המחוזי לחרוג ממתחם העונש לקולה בשל שיקולי שיקום. אכן, ניכר כי המערער מתחרט על מעשיו ועושה מאמצים לשקם את חייו, ויש לברך על כך. אך עם זאת, מהתסקיר המשלים בעניינו עולה כי הוא נמצא אך בתחילתו של ההליך הטיפולי, והרי שבשלב זה לא ניתן לקבוע כי מתקיימים סיכויי שיקום מובהקים המצדיקים חריגה לקולה ממתחם העונש. אשר על כן, דין הערעור להידחות.

15. סוף דבר, הערעור נדחה.

ניתן היום, כ"ד בניסן התשע"ו (2.5.2016).

ש ו פ ט ת

ש ו פ ט

ש ו פ ט